

Araştırma Makalesi

Kral VI (I). James Döneminde İskoçya'da ve İngiltere'de Cadı Avı

Dilek Yiğit*

(ORCID: 0000-0003-3132-6110)

Makale Gönderim Tarihi

22.09.2021

Makale Kabul Tarihi

12.01.2022

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Yiğit, D., "Kral VI (I). James Döneminde İskoçya'da ve İngiltere'de Cadı Avı", *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7/1 (Mart 2022): 442-466.

APA: Yiğit, D. (2022). Kral VI (I). James Döneminde İskoçya'da ve İngiltere'de Cadı Avı. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7 (1) , 442-466.

Öz

Kral VI(I). James 1567'de Kraliçe Mary Stuart'ın tahttan çekilmesi sonrası İskoçya tahtına, 1603'de Kraliçe I.Elizabeth'in vefatından sonra İngiltere tahtına çıkmıştır. İngiltere'de Stuart hanedanlığının ilk monarkı olan VI(I). James cadılık meselesine ve cadı avına olan ilgisi nedeniyle "cadı avcısı kral" olarak tarihe iz bırakmıştır. Cadılığın doğaüstü ve kötücül doğasına inanan Kral James cadılık üzerine Daemonologie adlı eseri bizzat kaleme almış, hatta Shakespeare'in Macbeth'ine ilham kaynağı olmuştur. 14. yüzyıldan 17. yüzyıla kadar olan dönemde Avrupa'da cadı avı yaygın olduğundan, VI(I). James döneminde İskoçya'da ve İngiltere'deki cadı avı Avrupa tarihi açısından istisnai bir örnek değildir. Ancak James döneminde İskoçya'da ve İngiltere'de yürütülen cadı avının arkasında, Kıta Avrupası'nda olduğu gibi dini koşulların yanı sıra, kralın cadı avına ilgi duymasına sebep olan kişisel nedenler de yatmaktadır.

---

* Doç. Dr., T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Türkiye, dilek.yigit@hmb.gov.tr.
Assoc. Prof. Dr. Republic of Türkiye Ministry of Treasury and Finance, Turkey.

Bu makalenin amacı Kral VI(I). James'in İskoçya'da ve İngiltere'de yürüttüğü cadı avının nedenlerine James'in, dönemin dini koşullarından da kaynaklanan, kişisel deneyimleri düzeyinde ışık tutmaktır.

Anahtar Kelimeler: Kral VI (I). James, cadı avı, Katolik Kilisesi, reformasyon

The Witch-Hunt in Scotland and England Under the Reign of King James VI(I)

Abstract

King James VI(I) ascended the Scottish throne in 1567 and the English throne in 1603 after the abdication of Mary Stuart and the death of Elizabeth I respectively. King James VI(I) the first monarch of the Stuart dynasty in England left his mark on history as a royal witch hunter due to his obsession with witches. James VI(I) who believed in the supernatural and malignant nature of witchcraft wrote *Daemonologie* on witchcraft, published in Scotland and later in England. James VI(I) even inspired Shakespeare's *Macbeth*. Since the witch-hunt was widespread in Europe from the 14th century to the 17th century due to religious reasons, the witch-hunt in Scotland and England is not an exceptional example in European history. However, behind the witch-hunt in Scotland and England during the reign of James VI(I), there are personal reasons along with religious conditions that caused the king's obsession with witches.

The purpose of this article is to shed light on the religious and personal reasons for the witch- hunt in Scotland and England during the reign of King James VI(I).

Keywords: King James VI(I), witch hunt, Catholic Church, reformation

Giriş

1567 yılında İskoçya tahtına, 1603 yılında İngiltere tahtına çıkan VI(I). James¹ bizzat cadılık üzerine kaleme aldığı *Daemonologie* adlı çalışma

---

¹ James İskoçya tahtına VI. James olarak çıkmıştır; İngiltere tahtına ise I. James olarak oturmuştur. James İskoçlar için VI., İngilizler için de I. James olduğundan, bu makalenin tamamında VI(I). James olarak geçecektir.

ve her iki ülkede sürdürdüğü cadı avı nedeniyle “cadı avcısı kral”² olarak tarihe iz bırakmıştır; öyle ki VI(I). James’in cadılık konusuna ve cadı avına olan ilgisi Shakespeare’nin Macbeth adlı eserine ilham kaynağı olacaktır.³ Kral James’in cadı avına olan ilgisi, o dönem Kıta Avrupası’nda da cadı avının yaygın olduğu dikkate alınırca, Avrupa’daki genel koşulların Britanya’ya uzanmış olmasının sonucu olarak okunabilir; ancak bu ilgi kralın kişisel tecrübelerinden de beslenmiştir.

Bu makalenin amacı “cadı”, “cadılık”, “sihir” ve “büyü” gibi cadı avına ilişkin kavramlara açıklık getirmek ya da Katolik ve Protestan Kiliseleri’nin cadılık ile mücadelesi ve bu mücadelenin sonuçlarını analiz etmek değildir. Ayrıca amaç VI(I). James döneminde İskoçya’da ve İngiltere’de gerçekleşen cadı avı kapsamında cadı davalarının içeriğini, özetini ve sonuçlarını sunmak da değildir. Chris Wickham Ortaçağ’da Avrupa başlıklı eserinde bazı tarihçiler açısından Ortaçağ’a anlam kazandırmanın sonuçları olduğuna söyler; ancak kendisi bu görüşe katılmaz. Zira Wickham “tarih amaçsal değildir” der; “tarihi gelişme bir yere gitmez, bir yerden gider.”⁴ Bu makalede Chris Wickham’ın bakış açısından esinlenilerek, VI(I). James’in İskoçya’da ve İngiltere’de sürdürdüğü cadı avı, sonuçları itibarıyla değil de kaynakları itibarıyla, nereye gittiği değil de nereden gittiği açısından ele alınacaktır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, Kıta Avrupası’nda çoktan oluşmuş olan cadı miti ve sürdürülen cadı avının Kıta Avrupası’ndaki gelişmelere kapalı olmayan Britanya’ya yansımaları mutlaka olacaktır. Yani VI(I). James’in cadılık meselesine özel ilgisi olmasaydı da Britanya cadı

² “James VI and I: the king who hunted witches”, <https://www.historyextra.com/period/stuart/king-james-vi-i-hunted-witches-hunter-devilry-daemonologie/>, erişim 12 Mart 2021,

³ Shakespeare Macbeth’i Kral VI(I). James’in İngiltere tahtına çıkışından sonra, yeni krala ithaf olarak ve kralın cadılık meselesine olan yoğun ilgisinden esinlenerek yazmıştır. George Walton Williams, “Macbeth: King James Play”, *South Atlantic Review*, 47/2, 1982, s. 12-21. Daniel Albright, “The Witches and the Witch: Verdi’s Macbeth”, *Cambridge Opera Journal*, 17/3, 2005, s. 225-252. Howell V. Calhoun, “James I and The Witch Scenes in ‘Macbeth’”, *The Shakespeare Association Bulletin*, 17/4, 1942, s.184-189.

⁴ Chris Wickham, *Ortaçağ’da Avrupa*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2019, s. 17.

avlarına, James'den önce ve sonra olduğu gibi, sahne olacaktı. Buna rağmen, makalede, İskoçya'da ve İngiltere'de genel anlamda cadı avı olgusu değil de, özellikle VI(I). James'in hükümranlılığı dönemindeki cadı avının konu alınmasının amacı, bir monark tarafından cadılık üzerine kaleme alındığı bilinen tek eser olan *Daemonologie*'e imza atan James'in, dönemin dini koşullarından bağımsız ele alınamayacak olan cadılık konusuna yoğun ilgisinin kişisel nedenlerine ışık tutmaktır.

Avrupa'da Cadı Avı

Cadı avı 14.-17. yüzyıl Avrupası'na damga vurmuş bir fenomendir; böyle olması 14. yüzyıldan önce Avrupa'da cadılık, büyü, sihir faaliyetlerinin olmadığı anlamına gelmemektedir.⁵ Antik Yunan, Roma İmparatorluğu dönemi ve Roma İmparatorluğu'nun yıkılması sonrası bu tür faaliyetlerin Avrupa'da yaygın olduğu bilinmektedir. Ancak cadı olmakla itham edilenlerin cezalandırıldığı münferit olaylar olmakla birlikte bu dönemlerde yaygın cadı avı söz konusu değildir. Cadılık konusunda 14.-17. yüzyıllar arası dönemi önemli kılan, Katolik Kilisesi tarafından cadılığın sapkınlık kapsamına dahil edilmesinin ve şeytanlaştırılmasının sonucu olarak, cadılık faaliyetlerini bastırma girişimlerinin muazzam yoğunlaşmış olmasıdır.⁶

14. yüzyıla kadar Katolik Kilisesi'nin cadılığa yaklaşımını, kökeninin 9. ya da 10. yüzyıla dayandığı tahmin edilen, *Canon Episcopi* belirlemiştir. Büyücülüğü ve sihire dair inançları kınayan *Canon Episcopi* tarafından belirlenen bu yaklaşım cadılığın doğa üstü güçleri bulunmayan insanın batıl uygulamaları olarak görmekte; cadılığa olan inancı bir ilüzyon

⁵ Antropologlar arasında sihir/büyü faaliyetlerinin tarihinin paleolitik döneme kadar geri gittiğini düşünenler bulunmaktadır. Mary Ann Campbell, "Labeling and Oppression: Witchcraft in Medieval Europe", *Mid-American Review of Sociology*, 3/2, 1978, s.60.

⁶ Nachman Ben-Yehuda, "Problems Inherent in Socio-Historical Approaches to the European Witch Craze", *Journal for the Scientific Study of Religion*, 20/4, 1981, s.326-338. Avrupa'da cadı olduğu gerekçesi ile cezalandırılanların sayısı konusunda akademisyenlerin tahminleri, 30.000'den birkaç milyona kadar çok büyük farklılıklar göstermektedir. Francis L. K. Hsu, "A Neglected Aspect of Witchcraft Studies", *The Journal of American Folklore*, 73/287, 1960, s. 35.

olarak nitelendirmektedir.⁷ Kısa cadılara olan inancı kınamakla birlikte cadıların faaliyetlerinin gerçekliğini ve sonuç üretebileceğini kabul etmeyen Kilise konuyu fazla ciddiye alıyor görünmemektedir. Katolik Kilisesi'nin cadılara ve faaliyetlerine şüpheli ve küçümseyici olarak nitelendirilebilecek yaklaşımına rağmen, Kilise'nin 11. yüzyılda başlayan Hıristiyanlığı sarsmaya yönelik olduğunu düşündüğü sapkın akımlarla mücadele sürecinde Avrupa'da cadı miti oluşmaya ve cadıların var olduğuna dair inanç yaygınlaşmaya başlamıştır.⁸

Katolik Kilisesi'nin cadılık meselesine şüpheli ve küçümseyici yaklaşımı 1316-1334 döneminde Papalık yapan ve büyücülüğün gerçek ve etkili olduğuna inanan Papa XXII. John'un, göreve gelir gelmez Papalık sarayında bazı isimleri büyücülük yapmakla itham etmesi ve büyücülerin cezalandırılması konusundaki kararlılığı neticesinde değişmiştir. Papa XXII. John'un büyücülük ve cadılık suçlamalarını muhaliflerini bastırmak amacıyla siyasi bir araç olarak kullandığı yönünde görüşler ifade edilmektedir. Gerekçesi ve amacı siyasi olsun ya da olmasın Papa XXII. John'un bu tutumunun etkisi kendinden sonra da devam etmiş,⁹ 1326'da cadılığa karşı mücadele amacıyla düzenlediği ve cadılık faaliyetleri ile uğraşan Hıristiyanların aforoz edileceğini açıklayan¹⁰ *Super Illius Specula* Ortaçağ boyunca cadılık ve büyücülük ile mücadelenin temelini oluşturmuştur. Papa XXII. John'un açtığı yolu 1484-1492 yılları arasında görev yapan Papa VIII. Innocent takip etmiştir. Kilise'nin gücü ve otoritesini korumayı ve inancın düşmanları olarak gördüğü sapkınlara karşı mücadele etmeyi amaç edinen Papa VIII. Innocent 1484 tarihli *Summis desiderantes affectibus* ile cadılığın varlığını onaylarken Engizitörler Kramer ve Sprenger'ı cadılıkla mücadele

⁷ Rhiannon Anderson, "The Systematic Demonizations of Medieval Witchcraft", https://history.sfsu.edu/sites/default/files/2007_Rhiannon%20Anderson.pdf, erişim 1 Mart 2021 ve Ben-Yehuda, a.g.m., s.328.

⁸ Anderson, a.g.m.

⁹ Michael D. Bailey, "Pope John XXII", https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1060&context=history_pubs, erişim 22 Mart 2021.

¹⁰ Michael D. Bailey, "Witchcraft and Demonology in the Middle Ages", https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1121&context=history_pubs, erişim 10 Mart 2021.

etmekle yetkilendirmiştir.¹¹ Kramer ve Sprenger'in kaleme aldığı *Malleus Maleficarum* ise cadı avcılarının el kitabına dönüşmüştür.¹² Avrupa'da geniş çaplı cadı avının başlangıcını işaret eden¹³ ve cadılık üzerine en bilinen eser olan *Malleus Maleficarum* cadılara karşı sert soruşturmalar ve cezalar öngörmektedir.¹⁴

Papa XXII. John'un ve Papa VIII. Innocent'in cadılık meselesine yaklaşımı ile Engizitörler tarafından kaleme alınan *Malleus Maleficarum* bir dönüşümü ifade etmektedir; cadıların doğa üstü güçleri olmadığı, cadılık faaliyetlerinin sonuç üretmeyen pratikler olduğu gerekçesi ile cadılık meselesini küçümseyen Kilise yaklaşımı artık cadılara bir takım güçler atfeden ve önemseyen yaklaşıma dönüşmüştür. Kilise'nin yaklaşımındaki bu dönüşüm nedeniyle cadıların varlığına olan inanç da Katolik inancın bir parçası haline gelmiş; Avrupa'da cadılık faaliyetlerine dair korku daha da yaygınlaşmıştır. Dolayısıyla Avrupa'da cadı miti oluşumuna en büyük katkıyı Katolik Kilisesi yapmıştır. Ortaçağ Avrupası'ndaki siyasal ve toplumsal yapı içinde Kilise hem kural koyucu hem de kural uygulayıcı olduğuna göre, Kilise'nin başlattığı cadı avı Avrupa toplumlarında cadılığa dair korkunun büyümesine sebep olmuştur. Ancak bu noktada sorulması gereken soru Katolik Kilisesi'nin neden cadı avı başlatmış olduğudur. Söz konusu sorunun cevabı 13. yüzyıldan itibaren Ortaçağ düzeninin değişim geçirmeye başlaması ve bu değişimin Kilise tarafından tehdit olarak algılanmasıdır. Zira yoğunlaşan ekonomik ve ticari faaliyetler, büyüyen ve gelişmeye başlayan şehirler Kilise'nin hakim olduğu feodal düzenin yıkılması anlamı taşımaktadır. Bu açıdan Kilise'nin cadı avı, değişime karşı

¹¹ Maral Deyrmenjian, "Pope Innocent VIII (1484-1492) and the Summis desiderantes affectibus",

https://pdxscholar.library.pdx.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=mmft_malleus, erişim 10 Mart 2021.

¹² Jane Schuyler, "The 'Malleus Maleficarum' and Baldung's 'Witches' Sabbath", *Notes in the History of Art*, 6/3, 1987, s.20.

¹³ Isabel Iribarren, "From Black Magic to Heresy: A Doctrinal Leap in the Pontificate of John XXII", *Church History*, 76/1, 2007, s.41.

¹⁴ H.C. Erik Midelfort, "Reviewed Work(s):The Hammer of Witches: A Complete Translation of the 'Malleus Maleficarum' by Christopher S. Mackay", *The Catholic Historical Review*, 97/1, 2011, s. 99.

durmak, değişimi önlemek ve geleneksel dini düzeni koruyabilmek anlamında negatif bir tepkidir; cadılık adeta Katolik Kilisesi'nin gücünü ve otoritesini korumak ve gösterebilmek adına ihtiyaç duyduğu ve yarattığı düşmandır.¹⁵

Avrupa'da cadı avı 16. yüzyılda Protestan reformasyon hareketi ile zirveye ulaşmıştır. Reformasyon hareketinin başlamasıyla sakramentler ve rahiplik gibi konular üzerinde tartışmalar yoğunlaşırken, Katolik teolojisini çeşitli açılardan reddetme eğilimi gösteren Protestanlık, Katolik Kilisesi'nin cadılık konusundaki tutumunu reddetmemiş;¹⁶ bilakis hevesle benimsemiştir.¹⁷ Modernizasyon ve sekülerleşme sürecinin bir parçası olarak görülüyor olmasına rağmen,¹⁸ Protestan reformasyon hareketi, şeytan korkusuna yaptığı güçlü vurgu ve cadıların şeytan ile işbirliği yaptığı yönündeki inanç çerçevesinde, cadıların şeytanlaştırılması sürecine katkı yapmıştır.¹⁹ Üstelik reformasyon sürecinde Katolik-Protestan çatışmalarının olduğu bölgelerde, "düşmanları şeytanın müttefiki olarak kınamak isteğiyle"²⁰ din savaşlarının bir nevi tezahürü olan cadı avı daha şiddetli gerçekleşmiştir.²¹ Ayrıca 15. yüzyılda cadı olmakla suçlananlar sosyal statü açısından iyi konumda ve hatta soylu kimseler olabiliyorken, 16. ve 17. yüzyılda genellikle yoksul, yaşlı, evlenmemiş, dul, kırsal ve kentsel

¹⁵ Nachman Ben-Yehuda, "The European Witch Craze of the 14th to 17th Centuries: A Sociologist's Perspective", *American Journal of Sociology*, 86/1, 1980, s. 14-15.

¹⁶ Michael D. Bailey, "Historical Dictionary of Witchcraft", https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=history_books, erişim 22 Mart 2021

¹⁷ Anita Obermeier, "Witches and the Myth of the Medieval Burning Times", içinde *Misconceptions About the Middle Ages*, Stephen J. Harris, Bryron L. Grigsby (eds.), Routledge, 2008, New York, s. 218-229.

¹⁸ Robert W. Scribner, "The Reformation, Popular Magic, and the 'Disenchantment of the World'", *The Journal of Interdisciplinary History*, 23/3, 1993, s. 476.

¹⁹ Elizabeth Foster-Feigenbaum, "The Middle Ages as a Conducive Period to the Witch Craze", <https://digitalrepository.trincoll.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1088&context=fypapers>, erişim 22 Mart 2021.

²⁰ Edmund Kern, "Confessional Identity and Magic in the Late Sixteenth Century: Jakob Bithner and Witchcraft in Styria", *The Sixteenth Century Journal*, 25/2, 1994, s. 323-324.

²¹ Dale Hoak, "The Great European With-Hunts: A Historical Perspective", *American Journal of Sociology*, 88/6, 1983, s. 1273.

işçi sınıfına mensup kişiler cadılıkla suçlanmıştır. Dikkat çeken bir diğer husus ise 15. yüzyılda cadı olmakla suçlananlar arasında cinsiyet açısından büyük bir dengesizlik yok iken 16. ve 17. yüzyıllarda cadılıkla suçlanan beş kişiden ortalama dördünün kadın olmasıdır.²²

16. yüzyılda cadı mahkemeleri adeta rekabet halindeki Katolik ve Protestan Kiliseleri'nin savaş alanı olmuş;²³ inanç kutuplaşmasının olduğu bölgelerde cadı avı sapkın avının alternatifine dönüşmüştür.²⁴ 1618-1648 yılları arasında süren ve bir yönüyle Katolik-Protestan çatışması olduğundan din savaşı olarak da nitelendirilen 30 Yıl Savaşları döneminde cadı avında görülen artışın asıl nedeni de din konusunda kutuplaşmış toplumlarda cadılığın karşılıklı suçlama aracına dönüşmüş olmasıdır.

Kısaca Avrupa'da catı mitinin oluşmasının ve cadı avının başlatılmasının nedeni Katolik Kilisesi'nin tutumu iken, cadı avında görülen artışın nedeni de Protestan reformasyon hareketinin başlamış olmasıdır.

Kral VI(I). James'in Cadı Avına İlgisinin Nedenleri

14. yüzyılda başlayan ve 16. ve 17. yüzyıllarda yoğunlaşan cadı avı, sadece Kıta Avrupası ile sınırlı kalmamış, Britanya'ya da sıçramıştır. Özellikle İskoçya cadı avının en yoğun gerçekleştiği merkezlerden biri olmuştur. İskoçya'nın Avrupa'da cadı avı merkezlerinden biri haline gelmesinin başlıca sorumlusu olarak, daha sonra İngiltere tahtına da çıkan, İskoçya Kralı VI(I). James'in cadılık konusuna olan özel ilgisi gösterilir. Öyle ki bu ilgi VI(I). James'i İskoçya'da 1597, İngiltere'de 1603 yıllarında yayınlanan *Daemonologie* adlı çalışmayı bizzat kaleme almaya yönlendirmiştir. *Daemonologie* cadılık üzerine bir monark tarafından

²² Hoak, a.g.m., s. 1271.

²³ Jamie Doward, Why Europe's wars of religion put 40,000 'witches' to a terrible death, <https://www.theguardian.com/society/2018/jan/07/witchcraft-economics-reformation-catholic-protestant-market-share>, erişim 1 Nisan 2021

²⁴ Peter T. Leeson ve Jacob W. Russ, "Witch Trials", *The Economic Journal*, 128, 2017, s. 2074.

yazılmış tek eserdir.²⁵ Eser okuyucuyu cadıların gerçekten mevcut, faaliyetlerinin ise kötü ve tehlikeli olduğuna ikna etmeye yönelik olarak Epistemon ve Philomathes arasında geçen diyaloglardan oluşmaktadır. VI(1). James'in *Daemonologie* başlıklı eserini cadılık ile mücadeleye yaptığı katkı açısından *Malleus Maleficarum* ile kıyaslamaya yönelik eğilimler mevcuttur. Ancak böylesine bir kıyaslama kralın eserinin içeriği bakımından doğru değildir. Eserdeki diyaloglar kralın cadıları cezalandırmak adına el kitabı hazırlamayı değil cadıların gerçekten mevcut ve tehlikeli olduğu konusunda tebasını bilgilendirmeyi amaçladığını göstermektedir. Zaten James *Daemonologie* adlı eserini kaleme almadan daha önce 1590 yılında İskoçya'da cadı avını başlatmıştır; İskoçya'da gerçekleştirilen 1590-1591 cadı avı daha sonra devamı gelecek olan av dalgalarının ilkidir.²⁶ Dolayısıyla *Malleus Maleficarum* gibi cadı avı el kitabı olmayan *Daemonologie* kralın cadı avını başlatacağının ilk işareti değildir. Ancak kralın cadılık konusuna yönelik kişisel ilgisinin yoğunluğunun göstergesidir.

Cadılık üzerine bir monark tarafından yazılmış tek esere imza atan VI(1). James'in yoğun ilgisinin kişisel nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenlerin ilki, annesi Kraliçe Mary Stuart ile bağlantılıdır. James'in 1567 yılında İskoçya tahtına çıkmasının nedeni annesi Mary Stuart'ın tahtından zorla feragat ettirilmesidir. Protestan reformasyon sürecindeki İskoçya'da Katolik bir kraliçe tarafından yönetilmeyi kabullenemeyen Protestan aristokratlar, Mary Stuart'ın özel hayatındaki skandalları, kraliçeyi itibarsızlaştırmak ve tahtından indirmek adına fırsata dönüşmüştür. Kendisine karşı ayaklanan lordlar tarafından tahtından feragat ettirilen Mary Stuart 1568 yılında İngiltere'ye kaçmıştır. İskoçya'da Protestanlar tarafından tahtından edilen Mary Stuart'ın İngiltere'ye gitmesinin nedeni İngiltere tahtında kuzeni Elizabeth'in oturuyor olmasıdır. Mary Stuart tahtını geri

²⁵ Elizabeth Mack, "The Malleus Maleficarum and King James: Defining Witchcraft", *Voces Novae: Chapman University Historical Review*, 1/1, 2009, s.186.

²⁶ İskoçya'da başlıca beş cadı avı dalgası olmuştur. Birincisi 1590-91, ikincisi 1597, üçüncüsü 1629-1631, dördüncüsü 1649 ve beşincisi 1661-1662 yıllarında gerçekleştirilmiştir.

kazanmasında Kraliçe I. Elizabeth'in, kendisine hem bir monark, hem bir kadın, hem bir kuzen olarak yardım edeceğini düşünmüş olmalıdır. Ancak Mary Stuart'ın sığındığı İngiltere Katolik-Protestan kutuplaşmasının olduğu ve I. Elizabeth'in Katolikleri tahtının güvenliğine karşı tehdit olarak gördüğü bir ülkedir. Böylesine koşullar içindeki İngiltere'de Protestan I. Elizabeth Katolik Mary Stuart'ı İngiltere tahtı için rakip görmektedir. Üstelik Mary Stuart'ın adı I. Elizabeth'i tahtından indirmeye yönelik Babington Planına karışınca, Mary Stuart, bu planı bilmek, onay ve yardım sözü vermek suçlamasıyla yargılanmış, 8 Şubat 1587 tarihinde İngiltere Northamptonshire Fotheringay Şatosunda idam edilmiştir.²⁷ İskoçya Kralı VI. James, 26 Ocak 1587 tarihli mektubunda I. Elizabeth'den annesinin hayatını bağışlamasını istemiştir.²⁸ İskoçya kralının isteğine olumlu yanıt vermeyen I. Elizabeth Mary Stuart'ın idamını "üzücü bir olay" olarak tanımlamış; idamın adeta bilgisi ve kontrolü dışında gerçekleşen bir olay olduğu izlenimi yaratmaya çalışmıştır.²⁹ I. Elizabeth'in "üzücü bir olay" olarak tanımladığını James'in karanlık ve şeytani güçlerle ilişkilendirdiği; hatta cadıların daha önce annesinin idam edileceği kehanetinde bulunduğu inandığı ileri sürülmektedir.³⁰ James'in İskoçya'da şeytani bir aktivite olarak görülen kehanet³¹ ile önceden öngörülen kraliçenin idamını ve idamın I. Elizabeth'in sözde kontrolü dışında gerçekleşmiş olmasını karanlık ve şeytani güçler ile ilişkilendirmiş olması kuvvetle muhtemeldir ve dönemin koşulları dikkate alındığında şaşılacak bir durum da değildir. Zira o dönem Avrupa'da insanlar açıklayamadıkları olayları, başlarına

²⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Dilek Yiğit, "İngiltere'de Kraliçe Mary Stuart ve Kral 1. Charles'ın İdamları: Katolisizm Faktörü", *The Legends:Journal of European History Studies*, 1/1, 2021, s.112-117.

²⁸ Janel Mueller, " 'To My Very Good Brother the King of Scots':Elizabeth I's Correspondence with James VI and the Question of the Succession", *PMLA*, 115/5, 2000, s.1068.

²⁹ Mueller, a.g.m., s.1070.

³⁰ "James I: how this king's obsession with witches inspired Shakespeare's Macbeth", <https://inews.co.uk/news/uk/king-james-i-witches-macbeth-doctor-who-the-witchfinders-season-11-226667>, erişim 22 Mart 2021.

³¹ Canon J.A. MacCulloch, "The Mingling of Fairy and Witch Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century Scotland", *Folklore*, 32/4, 1921, s.240.

gelen talihsizlikleri ve hatta tıp bilimi gelişmemiş olduğundan insanların tuhaf davranışlarını cadılara, büyüye, sihire bağlamaktadır.³² Ayrıca 1460-1488 yıllarında İskoçya Kralı olan III. James'i tahtan indirmeye yönelik 1479 tarihli komploya cadıların karıştığı yönündeki iddialar da³³ VI(I). James'in hafızasında yer etmiş, monarkların cadıların faaliyetlerinin konusu ve hedefi olacağı yönündeki görüşlerini güçlendirmiş olmalıdır.

İkinci neden VI(I). James'in Danimarka Prensesi Anne ile evlenme sürecinde yaşadıklarıdır. James ve Anne 20 Ağustos 1589 tarihinde vekaleten evlenmiştir. İskoçya'ya yola çıkan Anne yakalandığı fırtına nedeniyle Norveç'te mahsur kalmıştır. Bu haber kendisine iletildiğinde James, Anne'i İskoçya'ya getirmek amacıyla maiyetiyle birlikte denize açılmıştır. Çift Norveç'te 23 Kasım 1589 tarihinde resmen evlenmiştir.³⁴ Cadılığa inancın yaygın olduğu Danimarka'da İskoçya'ya gitmek üzere denize açılan prensesin fırtınaya yakalanmasının sorumlusu olarak cadılar gösterilmiş³⁵ ve Danimarka'da cadı avı başlatılmıştır.³⁶ James Anne ile birlikte İskoçya'ya dönerken tekrar fırtınaya yakalanınca, sadece Danimarka'daki değil İskoçya'daki cadıların da kendisi ve eşi aleyhine faaliyette bulduklarına kanaat getirmiştir. Bu noktada kralın Danimarka'da yaygın olan cadı korkusundan oldukça etkilenmiş olabileceği düşünülebilir. James İskoçya'ya döndüğünde fırtınaların sorumlusu olduğu düşünülen, sayılarının 70'i aştığı tahmin edilen kişiler yargı önüne çıkarılmış, işkenceye maruz bırakılmış ve idam edilmiştir. Bu olay tarihe North Berwick cadı mahkemeleri olarak geçmiştir. Kral, cadıların faaliyetlerin mağduru olarak, suçlananların sorgulamasına ve

³² David. D. Hall, "Witchcraft and the Limits of Interpretation", *The New England Quarterly*, 58/2, 1985, s. 254., Ben-Yehuda, a.g.m., s. 329.

³³ Joni Creed, *King James VI and I: Witch-Hunter and Protector of the Realm*, Master Thesis, Liberty University, 2020, s.16.

³⁴ Anne of Denmark, https://www.englishmonarchs.co.uk/stuart_25.html, erişim 14 Mart 2021.

³⁵ Stefano Melta, *King James's Daemonogie: the evolution of the concept of witchcraft in Scotland*, Tesi di Laurea, Università degli Studi di Padova, 2018/2019, s.37.

³⁶ Hamish MacPherson, "The Story behind Scotland's witch hunt and trials", <https://www.thenational.scot/news/19092602.story-behind-scotlands-witch-hunt-trials/>, erişim 12 Mart 2020

davalara bizzat katılmıştır; mağdur kral olunca North Berwick cadı kahkemelerinde suçlamalar sadece cadılık değil aynı zamanda ihanet olmuştur.

Üçüncü neden VI(I). James'in mutlakiyetçi, yetkisine sınır tanımayan, yasaları kralın isteklerinin onayları olarak gören siyasi fikirleridir;³⁷ bu fikirler Kralların İlahi Hakkı doktrininden kaynaklanmaktadır. James'in sıkı sıkıya bağlı olduğu bu doktrine göre, monarşi yeryüzündeki en üstün konumdur; monark Tanrı'nın vekilidir ve Tanrı'nın yeryüzündeki tahtında oturur; hem siyasi hem dini konularda en üst otoritedir. Kralların İlahi Hakkı doktrini, özellikle, Protestan reformasyon sürecinde monarkların Papalığa karşı güçlerini ifade etmesi ve koruması açısından önem ve anlam kazanmıştır.³⁸ Dolayısıyla Protestan olan James'in bu doktrine bağlılığı, Katolik Kilisesi'ne karşı duruş anlamında da şaşırtıcı değildir. Ancak bu bağlılık James'in cadı avı tutkusunu güçlendirmiştir. James, Tanrı'nın yeryüzündeki vekili olduğu inancıyla, dini açıdan sapkınlık olarak nitelendirilen, kendisinin de *Daemonologia* adlı eserinde "*high treason against God*" olan tanımladığı cadılık ile mücadele etmeyi bir sorumluluk olarak görmüş ve görev olarak üstlenmiştir. Kısaca James Tanrı'nın kendisine bahsettiği güç ve yetki ile cadılıkla mücadele arasında bağ kurmuştur.³⁹

VI(I). James'in cadı avına olan ilgisi, Katolik-Protestan kutuplaşmasının şekillendirdiği dini koşullardan bağımsız olmadığından bu ilgiyi Protestan reformasyon süreci çerçevesinde de ele almak gerekir. 1517 yılında Alman rahip Luther'in 95 Tez'ini açıklamasıyla başlayan Protestan reformasyon hareketi Katolik olan İskoçya'ya ulaşmakta geçikmemiştir. 1520'li yıllarda Martin Luther'in fikirleri, İskoçya'nın Kuzey Avrupa ve Baltık ülkeleri ile ticaretin yoğun olduğu

³⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Harold J. Laski, "The Political Ideas of James I", *Political Science Quarterly*, 34/2, 1919, s. 290-304.

³⁸ Glenn Burges, "The Divine Right of Kings Reconsidered", *The English Historical Review*, 107/425, 1992, s. 837. Maurice Lee, Jr., "James VI and the Revival of Episcopacy in Scotland: 1596-1600", *Church History*, 43/1, 1974, s. 50-64.

³⁹ Stephanie Irene Spoto, "Jacobean Witchcraft and Feminine Power", *Pacific Coast Philology*, 45, 2010, s. 53-70.

doğusunda yayılmaya başlamıştır. Protestan fikirlerin İskoçya'da yayılmasında başlıca rolü ticari aktiviteleri Kıta Avrupası'nın Protestan merkezlerinde yoğunlaşan İskoç tüccarlar oynamıştır. Luther'in görüşlerini benimseyen İskoç tüccarlar servetleri nedeniyle ekonomik güç odağı iken, ekonomik güçleri aristokrasi ve din adamları ile yakın ilişkiler kurmalarına da imkan tanıdığından kendilerini siyasi bir güç haline getirmiştir.⁴⁰ Bu tüccar sınıfı sahip olduğu ekonomik ve siyasi güç ile hem aristokrasi ve din adamlarını hem de toplumun diğer kesimlerini kendi dini görüşlerine açık hale getirebilmiştir. Diğer taraftan matbaanın icat edilmesi de Protestan propagandanın yayılmasında önemli ölçüde etkili olmuş; Protestan görüşleri içeren yazılı kaynaklar İskoçya'ya getirilmiş, çevrilmiş ve dağıtılmıştır. Böylelikle Protestanlık İskoçya'nın batısına da ulaşabilmiştir. Protestanlığı benimseyen İskoçlar bir araya gelerek Protestan kurallara göre ibadet etmeye başlamıştır.⁴¹ 1560'lı yıllara gelindiğinde Reformasyon Parlamentosu, İskoçya'da Katolik ibadeti yasaklamış, Papa'nın İskoçya üzerinde herhangi bir yetkisi olmadığını açıklayarak İskoçya ve Katolik Kilisesi arasındaki bağı koparmıştır. Hal böyle olunca VI(I). James Katolik bir kraliçeden Protestan reformasyon süreci içindeki bir ülkeye doğmuş, tahtan feragat ettirilen annesi İngiltere'ye gidince de Protestan soylular tarafından Protestan olarak yetiştirilmiştir. Protestan reformasyon sürecindeki her ülke gibi İskoçya'da da cadılık Katolik-Protestan rekabetinde Protestanlar tarafından ülkede Katolisizmi bertaraf etmek adına araçsallaştırılmıştır. Tahtında Katolik bir kraliçenin oturduğu dönemde Parlamento'dan geçen ve İskoçya'da Protestanlığın yayılmasını sağlamaya yönelik Protestan Kilisesi'nin ve Reformasyon Parlamentosu'nun çabalarının bir parçası olan 1563 tarihli *The Witchcraft Act*, net bir cadılık tanımı yapmaksızın, cadılık ve cadılara danışmayı ölüm cezası gerektiren bir suç olarak tanımlamıştır.⁴² *The Witchcraft Act* 150 yıl içinde yaklaşık 2.000 kişinin idam edilmesine

⁴⁰ W. Stanford Reid, "The Middle Class Factor in the Scottish Reformation", *Church History*, 6/3, 1947, s. 140.

⁴¹ W. Stanford Reid, "The Coming of the Reformation to Edinburg", *Church History*, 42/1, 1973, s.30.

⁴² Julian Goodare, "The Scottish Witchcraft Act", *Church History*, 74/1, 2005, s.51.

sebeplere olmuştur.⁴³ Üstelik *The Witchcraft Act* yerel otoritelere cadıları soruşturma ve cezalandırma yetkisi vermiştir.⁴⁴ Bu koşullarda James'in cadılık meselesine ve cadı avına ilgisi cadılığın Katolisizmi bertaraf etmek için araçsallaştırılmasının ve bu araçsallaştırmanın sebep olduğu artan cadı korkusunun bir uzantısıdır. Üstelik İskoçya'da cadılık meselesini daha da büyüten bir diğer faktör Protestanlık içinde Presbiteryen ve Piskoposluk yanlıları arasındaki ayrışma olmuştur. James'in Piskoposluk yanlısı tutumu Presbiteryenler arasında güç ve itibar kaybı korkusu yaratmıştır. İskoçya'yı cadılardan kurtaracak tek gücün Presbiteryenler olduğunu kanıtlamak istercesine Presbiteryenler cadı mahkemelerini güç gösterisine çevirmiştir.⁴⁵ Sonuçta cadılık İskoçya'da sadece Protestanların Katoliklere yönelik suçlaması olarak kalmamış, ayrıca Protestanların birbirlerine karşı da suçlamalarının konusu olmuş, yani cadı avı hem Katoliklere hem Protestanlara yönelmiştir. Hal böyle olunca sadece İskoçya'da Protestan reformasyon sürecini değil, ayrıca Protestanlık içindeki Presbiteryen ve Piskoposluk yanlıları arasındaki kutuplaşmayı VI(I). James'in cadılık meselesine olan ilgisinin arka planı olarak nitelendirmek mümkündür.

Kral VI(I). James : İskoçya'dan İngiltere'ye

Kral VI. James 1603 yılında İngiltere tahtına çıktığında, İngiltere'de cadılık İskoçya'da olduğu kadar önemsenen bir konu değildir. Cadılığın İskoçya'daki kadar önemli bir fenomen olmaması İngiltere'de cadılara ve cadılık faaliyetlerine inanılmadığı anlamına gelmemektedir. Bilakis toplumda cadılığa olan inanç yaygındır. 1509-1547 yılları arasında İngiltere'yi yöneten Kral VIII. Henry döneminde 1542 tarihli yasal düzenleme ile cadılık faaliyetlerinin Krallığın tebasına zarar verecek şekilde kullanılması suç sayılmış ve ölüm cezası gerektiren cadılık faaliyetleri belirlenmiştir. VIII. Henry'nin böyle bir yasal düzenleme

⁴³ Goodare, a.g.m., s. 40.

⁴⁴ Kelsee Shearer, *King James' Daemonologie and Scottish Witchcraft Trials*, Central Washington University, All Master Theses, 2016, s.12.

⁴⁵ Parashar Kulkarni ve Steven Pfaff, "Church Politics, Sectarianism, and Judicial Terror: The Scottish Witch-Hunt, 1563-1736", https://economics.harvard.edu/files/economics/files/scottishwitchhunts_kulkarni_and_pfaff_oct_2019.pdf, erişim 02 Nisan 2021.

yapmasının başlıca nedeni Avrupa’da reformasyon süreci bağlamında artan cadı korkusunun İngiltere’ye de ulaşması olsa gerektir. Avrupa’da cadı avı ve cadı korkusu yaygınlaşırken, VIII. Henry tebasını cadılara karşı korumak adına önlem alma zorunluluğu hissetmiş olmalıdır. VIII. Henry döneminde bu yasal düzenlemeye istinaden gerçekleşen önemli davalar olmamıştır. 1547 yılında tahta çıkan VI. Edward döneminde 1542 tarihli bu yasal düzenleme yürürlükten kaldırılmış; yeni bir düzenleme de yapılmamıştır. 1553 yılında tahta çıkan I. Mary döneminde de cadılık konusunda özel olarak düzenleme olmamıştır. Cadılık I. Elizabeth döneminde önceki Tudor monarkları dönemlerine kıyasla daha fazla ön plana çıkmıştır; bunun nedenlerinden ilki I. Elizabeth’in cadılık faaliyetlerinin kendisi aleyhine kullanması kaygısıdır. Elizabeth’in böylesine bir kaygıya kapılmasının sebebi tahtını güvende hissetmemesidir. Zira Elizabeth, babası VIII. Henry’nin ilk eşi Catherine ile olan evliliğini Papalığın onayı olmaksızın geçersiz kılması, dolayısıyla babasının Anne Boleyn ile evliliğinin Katolikler tarafından geçerli kabul edilmemesi nedeniyle, Katolikler nazarında İngiltere tahtının meşru sahibi olarak görülüyordu ve Katoliklerin kendisini tahtan indirmeyi hedefleyen pek çok komplosu ile karşılaşmıştı. İkinci neden ise I. Mary döneminde Avrupa’ya kaçan ve Elizabeth’in tahta çıkmasıyla İngiltere’ye dönen Protestanların Kıta Avrupası’ndaki cadılığa dair kaygıları İngiltere’ye taşımasıdır.

İngiltere’de 1562 yılında cadılık konusunda yeni bir yasal düzenleme yapılmıştır. Bu yasal düzenleme uyarınca tüm cadılık faaliyetleri ölüm cezasına çarptırılmamış; hafif cezalar öngörülmüştür;⁴⁶ bir suçun iki kez işlenmesi halinde ölüm cezası öngörülmektedir.⁴⁷ Ancak her halükarda İngiltere’de cadı avı “hafif, insancıl ve sayıca azdır”.⁴⁸ Tudor dönemi düzenlemeleri aslında batıl inançlara karşı monarşinin muhalefetini ve batıl inançlar ile mücadelede üstlendiği sorumluluğu göstermeye

⁴⁶ Lauren De Angelis, “Witch Hunting 16th and 17th Century England”, *The Histories*, 8/1, 2019, s.3

⁴⁷ “Which Witch(Craft Act) Is Which?”, <https://archives.blog.parliament.uk/2020/10/28/which-witchcraft-act-is-which/>, erişim 30 Mart 2021.

⁴⁸ Alan Anderson ve Raymond Gordon, “Witchcraft and the Status of Women—The Case of England”, *The British Journal of Sociology*, 29/2, 1978, s. 175’den E. Peel ve P. Southern, *The Trials of the Lancashire Witches*, David &Charles, 1972, s.105-106.

yöneliktir.⁴⁹ Tarihçiler İngiltere'de cadı avının Kıta Avrupası'nda ve İskoçya'da olduğu kadar yaygın olmamasının nedenleri üzerinde hala tartışmaktadır. Bu durumun nedeni sadece İngiltere'de yasal düzenlemelerin cadılık faaliyetlerine diğer Avrupa devletlerinde olduğu gibi ağır cezalar getirmemesi olamaz. Kültürel, toplumsal ve siyasal açıdan yapılan değerlendirmelerde başlıca üç husus dikkat çekmektedir. İngiltere'de cadılık faaliyetleri, İskoçya'da ve Kıta Avrupası'nda olduğu gibi doğrudan Şeytan ile ilişkilendirilmemiştir; yani İngiltere'de cadılık diğer Avrupa devletlerinde olduğu gibi şeytanlaştırılmamıştır. İkincisi İngiltere'de kadınların diğer Avrupa devletlerine kıyasla sosyal statü açısından daha iyi konumda olmaları, cadılık suçlamalarının hedefini büyük çoğunlukla kadınların oluşturduğu dikkate alınırsa, cadı avının İngiltere'de yaygınlaşmasını önlemiştir.⁵⁰ Üçüncü neden İngiltere'de merkezi otoritenin güçlü olmasıdır; mesela İskoçya'da yoğun cadı avının nedenlerinden biri olarak yerel otoritelerin artan güç ve yetkisi gösterilir. İskoçya'da yerel otoritelerin merkezden bağımsız olarak cadı avına çıkabilmeleri cadı avının yaygınlaşmasına sebep olmuştur.

James İngiltere'de tahta çıktığında, İskoçya'da olduğu gibi İngiltere'de de cadılığa karşı daha sert önlemler almak istemiş; bu amaçla İngiltere'de 1604 tarihli *The Witchcraft Act* yürürlüğe sokulmuştur. Bu yeni yasal düzenleme cadılık suçunun kapsamını genişletirken, daha sert cezalar öngörmüştür. Buna rağmen *The Witchcraft Act* İngiltere'deki cadı davalarını artırıcı etki doğurmamıştır.⁵¹ İngiltere'de 1568-1577 tarihleri arasında cadılık ile suçlanan 50 kişiden 16'sı idam edilmiş; 1578-1597 cadılıkla suçlanan 159 kişiden 37'i idam edilmiştir. 1598-1607 tarihleri arasında 39 kişi cadılıkla suçlanmış, 16'sı idam edilmiş; 1608-1617 yılları arasında cadılıkla suçlanan 36 kişiden 6'sı idam edilmiştir.⁵² Cadı avına meraklı James'in İngiltere'de tahta

⁴⁹ Malcolm Gaskill, "Witchcraft and Evidence in Early Modern England", *Past & Present*, No.198, 2008, s. 33-70.

⁵⁰ Alan Anderson ve Raymond Gordon, "Witchcraft and the Status of Women—The Case of England", *The British Journal of Sociology*, 29/2, 1978, s. 171-184.

⁵¹ Dries Vanysacker, "Reviewed Work(s): Witchcraft and the Act of 1604 (Studies in Medieval and Reformation Traditions 131) by John Newton and Jo Bath", *Church History and Religious Culture*, 90/4, 2010, s.699.

⁵² J.A. Sharpe, "Criminalization, Decriminalization, and Elite Attitudes to Witchcraft in England c.1563-1736:A Preliminary Survey", *IAHCCJ Bulletin*, No.17, 1992/1993, s.22.

çıkmasından sonra bile İngiltere’de cadı avının İskoçya’da olduğu kadar yaygın olmaması, bazı tarihçeleri James’in İngiltere tahtında cadılığa olan ilgisini kaybettiği şeklinde yorum yapmaya yönlendirmektedir. James’in cadılık meselesine ilgisini neden ve nasıl kaybettiği hakkında bilgi sahibi olamasak da, cadı avlarının en yoğun gerçekleştirildiği 16. yüzyılda bile cadılığa yönelik şüpheli tartışmaların ve cadıların cezalandırılması değil tedavi edilmesi gerektiği yönündeki görüşlerin ifade edilmeye başladığı dikkate alınır, kralın bu tür tartışma ve görüşlerden zamanla etkilenmiş olabileceği akla gelmektedir. Kralın İngiltere’de özellikle cadılığın sadece bir ilüzyon olduğunu düşünen, *The Discoverie of Witchcraft* başlıklı eserin yazarı Reginald Scot’tan etkilenmiş olması pek muhtemeldir.

VI(I). James’in 1625 yılında vefat etmesinden sonra da İskoçya’da ve İngiltere’de cadı avı devam etmiştir. İngiltere’de kayıt altına alınan son cadı mahkemesinin tarihi 1717,⁵³ İskoçya’da 1727’dir.⁵⁴ İngiltere ve İskoçya’nın resmen birleştiği 1707 yılından sonra, 1736’da Büyük Britanya Parlamentosu cadılığa dair İngiltere’de ve İskoçya’daki tüm yasal düzenlemeleri yürürlükten kaldırmıştır.⁵⁵ Birleşik Krallık Parlamentosu’nun bu tavrı cadılığın mevcudiyetine dair şüpheli yaklaşımların genel kabul görmeye başlamasının bir sonucudur. Zira 1700’ler Avrupa’da, cadılığa ve büyüye yönelik korku tamamen yok olmasa da, cadıların mevcut ve tehlikeli olduğu yönündeki yaklaşımın, cadıların ve cadılığın bir ilüzyon olduğu yönündeki şüpheli yaklaşıma evrilmesine şahitlik etmiştir; bir bakıma *Canon Episcopi* tarafından ifadesini bulan şüpheli yaklaşım tekrar sahneye çıkmıştır. Bilim alanındaki gelişmelerden kaynaklanan şüpheli yaklaşım yaygınlaşırken de, cadı olduğu iddia edilenlere yönelik şiddet ve uygulanan cezalar eleştirilerin hedefi olmuştur. Bu durum sosyolojik ve kültürel açıdan inanç konusunda çoğulculuğa evrilmenin uzantısı olarak okunabilir ve inanç konusunda çoğulculuğa evrilme sürecinde 30 Yıl Savaşlarını

⁵³ Sharpe, a.g.m., s.17.

⁵⁴ “Everything You Need to Know About Scotland’s Historic Witch Hunts”, <https://theculturetrip.com/europe/united-kingdom/scotland/articles/a-brief-history-of-scotlands-witch-hunts/>, erişim 12 Mart 2021.

⁵⁵ Vansacker, a.g.m., s.698.

sonlandıran 1648 tarihli Vestefalya Antlaşması'nın etkisi göz ardı edilmemelidir.

Sonuç

Avrupa'da cadı mitinin oluşmasına ve cadı avının başlamasına Katolik Kilisesi kaynaklık ederken; 16. yüzyıldan itibaren cadı avında görülen artışa Protestan reformasyon süreci kaynaklık etmiştir. Zira Katolik Kilisesi'nin cadılık meselesine sert yaklaşımına itiraz etmeyen Protestanlık Hıristiyan toplumlarda kutuplaşma oluşmasına neden olunca, cadılık da bu kutuplaşmada karşıt unsurların birbirlerini suçlamalarında araçsallaştırılmıştır. Dolayısıyla Protestan reformasyon sürecinde cadı avı artmıştır. Bu açıdan Katolik Kraliçe Mary Stuart'ın oğlu olarak dünyaya gelen ve Protestan bir monark olarak yetiştirilen VI(I). James'in Katolisizm-Protestanlık temelinde kutuplaşan İskoç toplumunda cadılığa ilgi duyması ve cadılık karşıtı bir pozisyon takınması dönemin koşulları itibarıyla olağan karşılanmalıdır. Ancak VI(I). James'in bir monark olarak bizzat cadılığı konu alan esere, *Daemonologie*'e imza atmış olması konuya yoğun bir kişisel ilgi duyduğunun göstergesidir. James'in kişisel ilgisinin temeli dinsel kutuplaşmanın şekillendirdiği koşullar olsa da, bu ilgiyi James'in annesi Mary Stuart'ın İngiltere'de, kuzeni İngiltere Kraliçesi I. Elizabeth'in onayıyla idam edilmesi ile müstakbel eşi Danimarka Prensesi Anne'in İskoçya'ya gelmek üzere fırtına sebebiyle bir türlü denize açılmaması beslemiştir. Kral bu olayları cadıların faaliyetlerine bağlamayı tercih etmiş görünmektedir. Üstelik monarkların Tanrı'nın vekili olduğuna inanan ve bu kapsamda sapkınlık olarak gördüğü cadılık ile mücadele etmeyi görev olarak üstlenen VI(I). James İskoçya'da cadı avına başlamış; 1603 yılında İngiltere tahtına çıktığında cadı avına merakını İngiltere'ye de taşımıştır. Bu durum İngiltere'de cadı avının James ile başladığı şeklinde bir yanlış yaratmamalıdır; zira sancılı bir şekilde Protestan reformasyon sürecinden geçen ülkede cadı avı mevcuttur. Ancak İngiltere'deki cadı avı, İngiltere'ye özgü kültürel ve sosyal koşullar itibarıyla İskoçya'da ve Kıta Avrupası'nda olduğu kadar yoğun olmamıştır. Tarihçiler VI(I). James'in İngiltere'de cadılık meselesine ve cadı avına olan ilgisinin azaldığına dikkat çekmektedir. Kral'ın İngiltere tahtında oturuyorken hem İngiltere'ye özgü koşullardan hem de 16. yüzyılda cadı avı en yoğun yaşanırken bile cadılık konusunda ifade

edilmeye başlayan şüpheli yaklaşımlardan zamanla etkilenmiş olması, dolayısıyla cadıların gerçekten var olduğuna inanmayı sürdürse bile daha ılımlı bir pozisyon almayı tercih etmiş olması muhtemeldir. Ancak VI(l). James'in cadılık meselesine ilgisinin ve cadı avına tutkusunun İngiltere'de azalması, cadılık üzerine eser kaleme alan tek monark olması itibarıyla James'in tarihe "cadı avcısı kral" olarak geçmiş olduğu gerçeğini gözlemlemektedir.

Kaynakça

Albright, Daniel, "The Witches and the Witch: Verdi's Macbeth", *Cambridge Opera Journal*, 17/3, 2005, s. 225-252.

Anderson, Alan ve Gordon, Raymond, "Witchcraft and the Status of Women—The Case of England", *The British Journal of Sociology*, 29/2, 1978, s. 171-184.

Anderson, Rhiannon "The Systematic Demonizations of Medieval Witchcraft"

https://history.sfsu.edu/sites/default/files/2007_Rhiannon%20Anderson.pdf, erişim 1 Mart 2021.

Anne of Denmark, https://www.englishmonarchs.co.uk/stuart_25.html, erişim 14 Mart 2021.

Bailey, Michael D., "Pope John XXII", https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1060&context=history_pubs, erişim 22 Mart 2021.

Bailey, Michael D., "Witchcraft and Demonology in the Middle Ages", https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1121&context=history_pubs, erişim 10 Mart 2021.

Bailey, Michael D., "Historical Dictionary of Witchcraft", https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=history_books, erişim 22 Mart 2021.

Ben-Yehuda, Nachman, "The European Witch Craze of the 14th to 17th Centuries: A Sociologist's Perspective", *American Journal of Sociology*, 86/1, 1980, s. 1-31.

Ben-Yehuda, Nachman "Problems Inherent in Socio-Historical Approaches to the European Witch Craze", *Journal for the Scientific Study of Religion*, 20/4, 1981, s.326-338.

Burges, Glenn, "The Divine Right of Kings Reconsidered", *The English Historical Review*, 107/425, 1992, s. 837-861.

Calhoun, Howell V. "James I and The Witch Scenes in 'Macbeth'", *The Shakespeare Association Bulletin*, 17/4, 1942, s.184-189.

Campbell, Mary Ann, "Labeling and Oppression: Witchcraft in Medieval Europe", *Mid-American Review of Sociology*, 3/2, 1978, s.55-82.

Creed, Joni, *King James VI and I: Witch-Hunter and Protector of the Realm*, Master Thesis, Liberty University, 2020.

De Angelis, Lauren "Witch Hunting 16th and 17th Century England", *The Histories*, 8/1, 2019, s.1-10.

Deyrmenjian, Maral, "Pope Innocent VIII (1484-1492) and the Summis desiderantes affectibus", https://pdxscholar.library.pdx.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=mmft_malleus, erişim 10 Mart 2021.

Doward, Jamie, "Why Europe's wars of religion put 40,000 'witches' to a terrible death", <https://www.theguardian.com/society/2018/jan/07/witchcraft-economics-reformation-catholic-protestant-market-share>, erişim 1 Nisan 2021

David. D. Hall, "Witchcraft and the Limits of Interpretation", *The New England Quarterly*, 58/2, 1985, s.253-281.

"Everything You Need to Know About Scotland's Historic Witch Hunts", <https://theculturetrip.com/europe/united-kingdom/scotland/articles/a-brief-history-of-scotlands-witch-hunts/>, erişim 12 Mart 2021.

Foster-Feigenbaum, Elizabeth, "The Middle Ages as a Conducive Period to the Witch Craze", <https://digitalrepository.trincoll.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1088&context=fypapers>, erişim 22 Mart 2021.

Gaskill, Malcolm "Witchcraft and Evidence in Early Modern England", *Past & Present*, No.198, 2008, s. 33-70.

Goodare, Julian, "The Scottish Witchcraft Act", *Church History*, 74/1, 2005, s.39-67.

Hsu, Francis L.K., "A Neglected Aspect of Witchcraft Studies", *The Journal of American Folklore*, 73/287, 1960, s. 35-38.

Hoak, Dale, "The Great European With-Hunts:A Historical Perspective", *American Journal of Sociology*, 88/6, 1983, s. 1270-1274.

Iribarren, Isabel, "From Black Magic to Heresy: A Doctrinal Leap in the Pontificate of John XXII", *Church History*, 76/1, 2007, s.32-60.

"James VI and I: the king who hunted witches", <https://www.historyextra.com/period/stuart/king-james-vi-i-hunted-witches-hunter-devilry-daemonologie/>, erişim 12 Mart 2021.

“James I: how this king’s obsession with witches inspired Shakespeare’s Macbeth”, <https://inews.co.uk/news/uk/king-james-i-witches-macbeth-doctor-who-the-witchfinders-season-11-226667>, erişim 22 Mart 2021.

Kern, Edmund, “Confessional Identity and Magic in the Late Sixteenth Century: Jakob Bithner and Witchcraft in Styria”, *The Sixteenth Century Journal*, 25/2, 1994, s.323-340.

Kulkarni, Parashar ve Pfaff, Steven, “Church Politics, Sectarianism, and Judicial Terror: The Scottish Witch-Hunt, 1563-1736”, https://economics.harvard.edu/files/economics/files/scottishwitchhunts_kulkarni_and_pfaff_oct_2019.pdf, erişim 02 Nisan 2021.

Laski, Harold J., “The Political Ideas of James I”, *Political Science Quarterly*, 34/2, 1919, s. 290-304.

Lee, Maurice Jr., “James VI and the Revival of Episcopacy in Scotland: 1596-1600”, *Church History*, 43/1, 1974, s. 50-64.

Leeson, Peter T ve Russ, Jacob W., “Witch Trials”, *The Economic Journal*, 128, 2017, s. 2066-2105.

MacCulloch, Canon J.A., “The Mingling of Fairy and Witch Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century Scotland”, *Folklore*, 32/4, 1921, s.227-244.

Mack, Elizabeth, “The Malleus Maleficarum and King James: Defining Witchcraft”, *Voces Novae: Chapman University Historical Review*, 1/1, 2009, s.181-204.

MacPherson, Hamish “The Story behind Scotland’s witch hunt and trials”, <https://www.thenational.scot/news/19092602.story-behind-scotlands-witch-hunt-trials/>, erişim 12 Mart 2021.

Melta, Stefano, *King James’s Daemonologie: the evolution of the concept of witchcraft in Scotland*, Tesi di Laurea, Università degli Studi di Padova, 2018/2019.

Midelfort, H.C. Erik,, “Reviewed Work(s):The Hammer of Witches: A Complete Translation of the ‘Malleus Maleficarum’ by Christopher S. Mackay”, *The Catholic Historical Review*, 97/1, 2011, s. 99-101.

Mueller, Janel “ ‘To My Very Good Brother the King of Scots’: Elizabeth I’s Correspondence with James VI and the Question of the Succession”, *PMLA*, 115/5, 2000, s.1063-1071.

Obermeier, Anita, “Witches and the Myth of the Medieval Burning Times”, içinde *Misconceptions About the Middle Ages*, Stephen J. Harris, Bryron L. Grigsby (eds.), Routledge, 2008, New York, s. 218-229.

Reid, W. Stanford, “The Middle Class Factor in the Scottish Reformation”, *Church History*, 16/3, 1947, s. 137-153.

Reid, W. Stanford, “The Coming of the Reformation to Edinburg”, *Church History*, 42/1, 1973, s.27-44.

Schuyler, Jane, "The 'Malleus Maleficarum' and Baldung's 'Witches' Sabbath", *Notes in the History of Art*, 6/3, 1987, s.2-26.

Scribner, Robert W., "The Reformation, Popular Magic, and the 'Disenchantment of the World'", *The Journal of Interdisciplinary History*, 23/3, 1993, s.475-494.

Sharpe, J.A., "Criminalization, Decriminalization, and Elite Attitudes to Witchcraft in England c.1563-1736:A Preliminary Survey", *IAHCCJ Bulletin*, No.17, 1992/1993, s.15-28.

Shearer, Kelsee, *King James' Daemonologie and Scottish Witchcraft Trials*, Central Washington University, All Master Theses, 2016.

Spoto, Stephanie Irene, "Jacobean Witchcraft and Feminine Power", *Pacific Coast Philology*, 45, 2010, s. 53-70.

Vanysacker, Dries, "Reviewed Work(s): Witchcraft and the Act of 1604 (Studies in Medieval and Reformation Traditions 131) by John Newton and Jo Bath", *Church History and Religious Culture*, 90/4, 2010, s. 697-699.

"Which Witch(Craft Act) Is Which?",

<https://archives.blog.parliament.uk/2020/10/28/which-witchcraft-act-is-which/>, erişim 30 Mart 2021.

Wickham, Chris, *Ortaçağ'da Avrupa*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2019, s. 17.

Williams, George Walton , "Macbeth: King James Play", *South Atlantic Review*, 47/2, 1982, s. 12-21.

Yiğit, Dilek, "İngiltere'de Kraliçe Mary Stuart ve Kral 1. Charles'in İdamları:Katolisizm Faktörü", *The Legends:Journal of European History Studies*,1/1, 2021, s.111-125.

Extended Summary

The article aims to shed light on why King James VI and I of Scotland and England was obsessed with witchcraft and left mark on history as a royal witch hunter. In this article reasons behind the King James' obsession with witchcraft are categorised as religious conditions in Europe and the king's personal experiences.

King James VI and I ascended the Scottish throne in 1567 and the English throne in 1603 after the abdication of Mary Stuart and the death of Elizabeth I respectively. King James VI and I the first monarch of the Stuart dynasty in England left his mark on history as a witch hunter king due to his obsession with witchcraft. King James who believed in the supernatural and malignant nature of witchcraft ordered witch-hunt on a scale never seen before in Britain and he became the only monarch in history to publish a treatise on witchcraft: *Daemonologie*. Since the witch-hunt was common in Europe from the 14th century to the 17th century due to religious reasons, the witch-hunt in Scotland and England is not an exceptional example in European history. However, behind the witch-hunt in Scotland and England during the reign of James VI and I, there are personal reasons along with religious conditions that caused the king's obsession with witches.

Religious conditions provided the basis for King James' obsession. Until the 14th century, the Catholic Church's approach to witchcraft was determined by the *Canon episcopi* which condemned belief in witches as heretical, but regarded it as mere illusion. Pope John XXII reigning from 1316 until 1334 issued the bull *Super illius specula* that proclaimed any Christian who engaged in witchcraft to be excommunicated and reinforced growing fear about witchcraft in Europe. The *Super illius specula* laid an important foundation for the struggle against witchcraft throughout the Middle Ages. Another landmark in the chronology of the witch-hunt was the Papal bull of 1484, *Summis desiderantes affectibus* and the *Malleus Maleficarum* the work of the inquisitors Kramer and Sprenger. The *Summis desiderantes affectibus* and the *Malleus Maleficarum* were generally perceived to mark the beginnings of large scale witch-hunt in Europe. Therefore, the witchcraft myth was created largely by the Catholic Church; but the witch-hunt in Europe reached its

peak in the 16th century with the Protestant Reformation as the competition between Catholicism and Protestantism created an atmosphere of suspicion which allowed witchcraft trials to flourish. For King James VI and I who had grown up in Scotland that was undergoing the Protestant Reformation, witchcraft became central concern of his rule.

Not just the circumstances regarding the Reformation but also King James' experiences deepened the king's obsession with witchcraft. His mother Queen Mary Stuart was executed in England, the young James associated the traumatic event with dark spirits. King James also believed that he and his Danish bride, Anne, had been personally targeted by witches who caused dangerous storms to harm the royals during their voyages across the North Sea. Another reason was King James's political views, his absolutism and his deeply attachment to the doctrine of the divine right of kings. King James believed that monarchy is the supreme authority on earth. King James regarded witchcraft as disobedience to his authority and connected his witch-hunt with his powers as a king.

When James ascended the throne in England, he wanted to take more drastic measures against witchcraft in England. For this purpose, The Witchcraft Act of 1604 was put into effect in England where the witch-hunt was not as severe as it was in Scotland due to the cultural and social conditions specific to England. But the Witchcraft Act of 1604 did not seem to have influenced many of the trials directly and had little or no effect on witch-hunt in England. The fact that the witch-hunt was not as severe in England as it was in Scotland after James became the king of England leads some scholars to comment that James lost interest in witchcraft.

King James VI and I may have been influenced by both the cultural and social conditions specific to England and scepticism being expressed about witchcraft, so he may have preferred to take a more moderate position in his fight against witchcraft in England even if he continued to believe that witches really existed. That King James may have lost his

interest in witchcraft cannot overshadow the fact that the king left his mark on history as a royal witch hunter and he was the only monarch in history to publish a treatise on witchcraft: *Daemonologie*.